

STICHTING
MATHEMATISCH CENTRUM
2e BOERHAAVESTRAAT 49
AMSTERDAM

S 53 (M 27)

Toetsing van de gelijkheid van twee regressiecoëfficiënten indien
de afwijkingen normaal verdeeld zijn met gelijke spreidingen.

Toetsing van de gelijkheid van twee regressie-
coëfficiënten indien de afwijkingen normaal ver-
deeld zijn met gelijke spreidingen.¹⁾

Zij gegeven, dat van vier grootheden ξ_1 , η_1 , ξ_2 en η_2 de grootheden ξ_1 en ξ_2 fout-
loos kunnen worden waargenomen, terwijl bij de
waarnemingen van η_1 en η_2 onderling onafhankelijk
verdeelde fouten²⁾ worden gemaakt, die alle een
normale verdeling bezitten³⁾ met gemiddelde 0
en onbekende, maar steeds dezelfde, spreiding σ .

Verder zij gegeven, dat η_1 en η_2 lineair
van ξ_1 resp. ξ_2 afhankelijk zijn, dus dat geldt

$$\eta_1 = \beta_1 \xi_1 + \alpha_1$$

$$\eta_2 = \beta_2 \xi_2 + \alpha_2,$$

waarin de parameters α_1 , β_1 , α_2 en β_2 onbe-
kend zijn.

Gevraagd wordt nu, op grond van een aantal
waarnemingsparen

$$\begin{array}{ll} \text{en} & (x_1^1, y_1^1), \dots, (x_n^1, y_n^1) \quad \text{van } (\xi_1, \eta_1) \\ & (x_1^2, y_1^2), \dots, (x_m^2, y_m^2) \quad \text{van } (\xi_2, \eta_2) \end{array}$$

de hypothese te toetsen, dat de twee regressie-
coëfficiënten β_1 en β_2 gelijk zijn:

¹⁾ Dit memorandum is slechts bedoeld ter oriëntatie
en streeft niet naar volledigheid of volledige
exactheid.

²⁾ Onder "fouten" vallen in dit geval ook toeval-
lige afwijkingen van ander karakter, bv. physio-
logische afwijkingen.

³⁾ De stochastische grootheid x bezit een normale
verdeling met gemiddelde μ en spreiding σ , indien
voor iedere a geldt:

$$P[x \leq a] = \frac{1}{\sigma \sqrt{2\pi}} \int_{-\infty}^a e^{-\frac{1}{2} \frac{(u-\mu)^2}{\sigma^2}} du$$

$$H_0: \beta_1 = \beta_2.$$

Om deze hypothese te toetsen, worden schattingen b_1 en b_2 van β_1 en β_2 berekend volgens de formules:

$$b_1 = \frac{\sum_{i=1}^n (y_i' - \bar{y}') (x_i' - \bar{x}')}{\sum_{i=1}^n (x_i' - \bar{x}')^2}$$

en

$$b_2 = \frac{\sum_{j=1}^m (y_j'' - \bar{y}'') (x_j'' - \bar{x}'')}{\sum_{j=1}^m (x_j'' - \bar{x}'')^2},$$

waarin

$$\bar{y}' = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n y_i', \quad \bar{x}' = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_i', \text{ enz.}$$

Deze schattingen worden verkregen door toepassing van de methode der kleinste kwadraten, die in dit geval overeenkomt met de methode der meest aannemelijke schattingen (Engels: method of maximum likelihood). Op dezelfde wijze kan men als schatting voor σ^2 afleiden:

$$s^2 = \frac{\sum_{i=1}^n \{y_i' - b_1(x_i' - \bar{x}') - \bar{y}'\}^2 + \sum_{j=1}^m \{y_j'' - b_2(x_j'' - \bar{x}'') - \bar{y}''\}^2}{(n-2) + (m-2)} =$$

$$= \frac{\sum_{i=1}^n (y_i' - \bar{y}')^2 - b_1^2 \sum_{i=1}^n (x_i' - \bar{x}')^2 + \sum_{j=1}^m (y_j'' - \bar{y}'')^2 - b_2^2 \sum_{j=1}^m (x_j'' - \bar{x}'')^2}{n+m-4}$$

Beschouwen wij niet alleen de gevonden waarden $y_1', \dots, y_n', y_1'', \dots, y_m''$, maar de verzameling van alle mogelijke waarden, die deze grootheden kunnen aannemen, dan bezitten zij op deze verzameling een waarschoijnlijkheidsverdeling, die afhankelijk is van de (exact waargenomen) waarden $x_1', \dots, x_n', x_1'', \dots, x_m''$. De schattingen b_1, b_2 en s^2 zijn dan ook stochastisch, hetgeen door onderstreping aangegeven wordt. Zij zijn verder onderling onafhankelijk verdeeld, zoals bv. door Mood [1] bewezen wordt, en $\underline{b}_1$ en $\underline{b}_2$ bezitten beide een normale verdeling met β_1 resp. β_2 als gemiddelden en spreidingen

$$\frac{\sigma}{\sqrt{\sum_i (x_i' - \bar{x}')^2}} \quad \text{resp.} \quad \frac{\sigma}{\sqrt{\sum_j (x_j'' - \bar{x}'')^2}}.$$

Verder bezit $(n+m-4)s^2/\sigma^2$ een χ^2 -verdeling met $(n+m-4)$ vrijheidsgraden. Hieruit volgt, dat de stochastische grootheid

$$\underline{t} = \frac{\underline{b}_1 - \underline{b}_2 - (\beta_1 - \beta_2)}{s \sqrt{\frac{1}{\sum_i (x_i' - \bar{x}')^2} + \frac{1}{\sum_j (x_j'' - \bar{x}'')^2}}}$$

verdeeld is volgens de verdeling van Student met $(n+m-4)$ vrijheidsgraden (zie bv. Cramèr [2] p.237). Indien $\beta_1 - \beta_2 = 0$ is, gaat deze grootheid over in

$$\underline{t} = \frac{\underline{b}_1 - \underline{b}_2}{s \sqrt{\frac{1}{\sum_i (x_i' - \bar{x}')^2} + \frac{1}{\sum_j (x_j'' - \bar{x}'')^2}}},$$

die dus, onder de hypothese $\beta_1 = \beta_2$, de bovengenoemde Student-verdeling bezit. Is $\beta_1 \neq \beta_2$, dan zullen bepaalde van nul verwijderd liggende waarden van t een grotere waarschijnlijkheidsdichtheid bezitten dan wanneer $\beta_1 = \beta_2$ is. Voor de toetsing van deze hypothese gebruikt men daarom in het tweezijdige geval (als zowel $\beta_1 > \beta_2$ als $\beta_1 < \beta_2$ als alternatieve mogelijkheid wordt toegelaten) een tweezijdige kritieke zône van de vorm

$$|\underline{t}| \geq t_0,$$

waarbij t_0 , behorend bij een bepaalde onbetrouwbaarheidsdrempel α , opgezocht kan worden in tabellen, vermeld in onderstaande litteratuurlijst. Indien slechts alternatieve mogelijkheden van de vorm $\beta_1 < \beta_2$ resp. $\beta_1 > \beta_2$ worden toegelaten gebruikt men de éénzijdige kritieke zônes

$$\underline{t} > t_1, \text{ resp. } \underline{t} < -t_1,$$

waarin t_1 in dezelfde tabellen kan worden gevonden als t_0 door te zoeken in een tabel voor de tweezijdige toets met onbetrouwbaarheidsdrempel 2α . Het bij de tabellen vermelde aantal vrijheidsgraden (vaak aangegeven door ν of n' of $n-1$) is in dit geval gelijk aan $n+m-4$.

Litteratuur:

- [1] A.M. Mood, Introduction to the theory of statistics, Mc Graw-Hill, New York-Toronto-London, 1950, hoofdstuk 13 (regressietheorie) en p. 425 (tabel).
- [2] H. Cramer, Mathematical methods of statistics, Princeton Un. Press, Princeton 1946.
- [3] M.G. Kendall, The advanced theory of statistics I, Griffin and Co., London 1947, p. 440-441 (tabel).